

Evaluatieonderzoek workshop 'Nieuws' van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

Verwachting, waardering en leerwinst van de Workshop Nieuws

Laura Gil Castillo en Eva Mulder, januari 2009
Universiteit Utrecht, IVLOS Lerarenopleiding.
Alfa cluster (start februari 2008).

Internet, MSN, Hyves, youtube, sms, i-pod, televisie... voor de generatie Einstein, onze leerlingen van nu, zijn deze communicatiemiddelen onmisbaar. De voordelen kennen ze als de beste, maar zijn ze ook mediawijs? Gebruiken ze communicatiemiddelen op de juiste manier, kunnen ze informatie en bronnen kritisch beoordelen? Het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid heeft verschillende workshops die een eye-opener voor leerlingen kunnen zijn. Deze zijn echter nog niet geëvalueerd. Wij hebben onderzoek gedaan naar de verwachting, waardering en leerwinst van leerlingen die de workshop Nieuws hebben gevolgd.

Beeld en Geluid

Het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (Beeld en Geluid) biedt veel mogelijkheden aan het voortgezet onderwijs. Beeld en Geluid opende in 2006 zijn deuren. Het gebouw is niet alleen een museum, het is een plek waar leerlingen actief kunnen leren. Er zijn verschillende workshops die een school kan boeken: de Workshop TV-taal, de Workshop Soap, de Workshop Codeshow en de Workshop Nieuws. Wanneer een school één van deze workshops boekt, wordt er een Mediakit gestuurd. Deze Mediakit bevat Educatief Materiaal dat gebruikt kan worden als voorbereiding op het bezoek. De geluiden van leerlingen en docenten over de Mediakit en de workshops zijn voornamelijk positief, maar de waardering is tot nu toe nog niet onderzocht. Met dit onderzoek start Beeld en Geluid een evaluatietraject, om zo een beeld te krijgen van de verwachting, waardering en leerwinst van de workshops en het educatieve materiaal.

Onderzoekopzet

In dit onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

Is er een relatie tussen verwachting, waardering en leerwinst van leerlingen die de workshop Nieuws volgen bij Beeld en Geluid?

Om deze vraag goed te beantwoorden, meten we de variabelen eerst afzonderlijk, om vervolgens te kijken naar de eventuele verbanden tussen de variabelen

In totaal zijn de vragenlijsten bij vier klassen van ongeveer 25 leerlingen afgenomen. Aangezien onderbouwklassen het meeste gebruik maken van de workshops van Beeld en Geluid, bestaat de onderzoeksgroep uit 103 brugklasleerlingen. Deze leerlingen hebben zowel voor het bezoek als na het bezoek een vragenlijst ingevuld. Door deze twee meetmomenten kan vastgesteld worden of er sprake is van het uitkomen van verwachtingen en het plaatsvinden van leerwinst.

De vragenlijst die voor het bezoek is afgenomen gaat vooral in op de verwachting van de leerlingen en op de kennis die ze op dat moment hebben.

De vragenlijst die na het bezoek afgenomen is, gaat eveneens in op de kennis van de leerlingen. Op deze manier hebben we kunnen onderzoeken of er een leerwinst is opgetreden na het bezoek aan Beeld en Geluid. Ook de waardering van het bezoek is in deze vragenlijst getoetst.

In de workshop Nieuws is de taalcomponent het meeste terug te vinden, wat deze

workshop voor ons als taaldocenten het meest interessant maakt om te onderzoeken.

Theorie

Er zijn de afgelopen jaren verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de verschillende manieren van leren en de effecten hiervan.

Zo onderscheiden Ebbens en Ettekoven (2005) drie vormen van leren, namelijk:

1. Leren gericht op beheersing: onthouden en begrijpen
2. Leren gericht op beklijving: integreren
3. Leren gericht op wendbaar gebruik: creatief toepassen

Uiteraard kan de derde vorm van leren niet plaatsvinden zonder de eerste en de tweede vorm. De tweede vorm van leren vormt als het ware een verbinding tussen de eerste en de derde vorm. Wanneer alleen de eerste vorm wordt toegepast, zal de leerling informatie aanleren, maar deze zal niet beklijven en daardoor ook niet kunnen worden toegepast. Alle drie de vormen van leren zijn dan ook belangrijk. Als docent is het belangrijk om deze drie vormen alle drie aan bod te laten komen, zodat leerlingen nieuwe informatie aanleren, begrijpen en onthouden door de informatie te koppelen aan bestaande informatie en zodat ze deze nieuwe informatie ook zelfstandig kunnen toepassen in nieuwe situaties. Dit geldt eveneens voor lesmateriaal: ook hierin zal een opbouw van deze drie vormen van leren terug te vinden moeten zijn.

Deze theorie over leren die Ebbens en Ettekoven aanhangen, wordt veelvuldig gebruikt in onderzoeken over onderwijs. Zo geeft ook Westhoff (2005) een soortgelijke omschrijving van het leerproces. Hij stelt dat nieuwe informatie beter wordt onthouden door het toepassen van de volgende vier punten:

1. Het aansluiten bij voorkennis; dit sluit aan bij het tweede punt van Ebbens en Ettekoven: integreren.
2. Het aanbieden van informatie op verschillende manieren, op deze manier, zo zegt Westhoff, is de kans groter dat alle leerlingen

leren. Leerlingen hebben verschillende leerstijlen, Kolb¹ heeft hier onderzoek naar gedaan. Wanneer informatie op verschillende manieren wordt aangeboden, is de kans groot dat meerdere leerlingen de stof in een leerstijl aangeboden krijgen die bij hen past, waardoor ze de informatie beter zullen onthouden.

3. Oefenen en actief verwerken; dit punt sluit aan bij het derde punt van Ebbens en Ettekoven, de stof moet verwerkt worden, leerlingen moeten het geleerde toe kunnen passen.
4. Herhalen. Westhoff stelt dat herhaling van de stof leidt tot meerdere sporen in het werkgeheugen, waardoor de stof beter onthouden wordt.

Deze beschrijving van Westhoff sluit grotendeels aan bij de theorie van Ebbens en Ettekoven. Beide theorieën zijn gebaseerd op het aansluiten van nieuwe kennis bij bestaande kennis en zo sporen te creëren waardoor de informatie wordt opgeslagen in het geheugen. Het actief verwerken en kunnen toepassen van de informatie in nieuwe situaties is essentieel. Aangezien vele onderzoeken en onderwijsmethoden gebaseerd zijn op de theorie over leren zoals beschreven door Ebbens en Ettekoven², zullen wij deze theorie als uitgangspunt nemen voor ons onderzoek. Onze ervaring is dat het inderdaad erg belangrijk is om voorkennis van leerlingen te activeren bij het introduceren van nieuwe informatie. Door vervolgens een brug te slaan naar de nieuwe stof, kunnen leerlingen deze beter in een context plaatsen, ze kunnen de nieuwe informatie koppelen aan bestaande informatie. De lessen waarin deze theorie

¹ Leerstijlentest van Kolb < <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/opleiding-en-beroep/2319-leerstijl-en-leren-leerfasen-cyclus-kolb.html>> (16-9-2008)

² Ebbens en Ettekoven zijn auteurs van de boeken *Samenwerkend leren*, *Actief leren* en *Effectief leren*, methoden die zowel op de lerarenopleiding van de Universiteit Utrecht als de Universiteit Leiden worden gebruikt.

wordt toegepast, zijn succesvoller dan de lessen waarbij de voorkennis van de leerlingen niet geactiveerd wordt en meteen van start wordt gegaan met het nieuwe onderwerp.

Als we kijken naar de drie vormen van leren, dan zouden we mogen concluderen dat bij Beeld en Geluid het lesmateriaal vooral in moet gaan op de eerste en tweede vorm van leren zoals eerder beschreven, namelijk het leren gericht op beheersing en het leren gericht op bekliving. In het lesmateriaal wordt de voorkennis geactiveerd, zodat de nieuwe informatie gekoppeld kan worden aan deze bestaande kennis, waardoor de nieuwe informatie beter beklift en opgeslagen wordt in het werkgeheugen.

Tijdens de workshop zou dan met name de derde vorm van leren centraal moeten staan, namelijk het zelfstandig creatief toepassen van de informatie.

Aangezien Beeld en Geluid aangeeft dat de workshop ook gevolgd kan worden zonder het lesmateriaal te hebben uitgevoerd, zal in het begin van de workshop eveneens aandacht moeten worden besteed aan het activeren van de voorkennis van leerlingen en het aanleren en begrijpen van nieuwe informatie om dit vervolgens aan elkaar te koppelen.

Hypothesen

Op basis van de theorie verwachten we dat er een verband zal zijn tussen de verwachting, waardering en leerwinst van leerlingen.

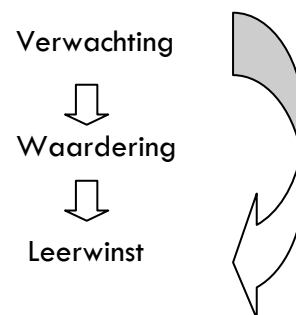
Hypothese 1: Wij denken dat leerlingen die een duidelijke verwachting hebben van het bezoek aan Beeld en Geluid, het bezoek hoger zullen waarderen dan de leerlingen die geen verwachting hebben bij het bezoek aan Beeld en Geluid.

Hypothese 2: Wij denken dat de leerwinst van leerlingen die een duidelijke verwachting hebben van het bezoek aan Beeld en Geluid hoger ligt dan de leerwinst van de leerlingen die geen verwachting hebben bij het bezoek aan Beeld en Geluid.

Deze tweede hypothese is gebaseerd op het feit dat de voorkennis van leerlingen die verwachten iets te leren al meer

geactiveerd is dan die van de leerlingen die niet verwachten om iets te leren. Dit zorgt ervoor dat de nieuwe informatie gekoppeld kan worden aan bestaande informatie/voorkennis, waardoor de nieuwe informatie in het werkgeheugen verwerkt wordt. De combinatie van bestaande en nieuwe informatie wordt opgeslagen in het lange termijn geheugen. De leerwinst van leerlingen die verwachten om iets te leren tijdens de workshop zou dus groter moeten zijn dan die van leerlingen die niet verwachten om iets te leren.

Onze verwachting van de relaties tussen de variabelen verwachting, waardering en leerwinst in schema:

Resultaten

De belangrijkste resultaten van ons onderzoek zijn:

- Ongeveer de helft van de leerlingen kende Beeld en Geluid al voordat ze de workshop gingen volgen. Een groot aantal had via school over Beeld en Geluid gehoord. De overige leerlingen hadden van Beeld en Geluid gehoord via internet, vrienden of reclame.
- De meeste leerlingen verwachten een leuk dagje uit bij een bezoek aan Beeld en Geluid, gevolgd door een groep leerlingen die een leerzame dag verwachten. De derde groep verwacht een combinatie van een leuk en leerzaam bezoek, deze groep is qua aantal bijna gelijk aan de tweede groep.

- Leerlingen waarderen de workshop Nieuws positief. Daarnaast krijgt de waardering 'leuk' een hoger gemiddelde dan de waardering 'leerzaam'. Leerlingen vinden de workshop goed te volgen, daaruit mag geconcludeerd worden dat het niveau goed afgestemd is op een brugklas van havo/vwo-niveau.
- Er is duidelijk een verband tussen verwachting en waardering van leerlingen op de workshop. Wanneer leerlingen een leuk dagje uit verwachten dan waarderen ze de workshop ook als leuk. Hetzelfde geldt voor leerlingen die een leerzame dag verwachten: wanneer leerlingen een leerzame dag verwachten, ervaren ze de workshop als een leerzaam. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de verwachting van leerlingen effect heeft op hun waardering.
- Leerwinst is op twee verschillende manier getest, namelijk door middel van stellingen en open vragen. Op basis van de stellingen kan geconcludeerd worden dat leerlingen de workshop Nieuws een goede manier vinden om inzicht te krijgen in hoe nieuws wordt gemaakt. Uit de open vragen blijkt dat een kleine meerderheid van de leerlingen een algemene kennis heeft opgedaan. Een iets minder groot aantal leerlingen kan op een specifiekere manier de opgedane kennis omschrijven.
- Op basis van de stellingen is er geen verband tussen verwachting en leerwinst, maar op basis van de open vragen is er een duidelijk verband tussen de verwachtingen en leerwinst van leerlingen. Leerlingen die verwachten iets te leren, omschrijven hun kennis specifiek dan leerlingen die een leuk dagje uit verwachten. Leerlingen die een leuk dagje uit verwachten omschrijven hun kennis vaker algemeen.
- Er is een verband tussen de waardering en de leerwinst van leerlingen. Leerlingen die de workshop als leerzaam waarderen, omschrijven hun kennis specifiek dan leerlingen die de workshop als leuk waarderen. Dit verband komt uit de open vragen naar voren, bij de stellingen is er geen sprake van een verband tussen waardering en leerwinst.

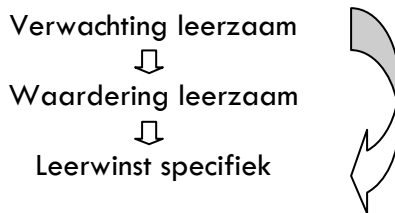
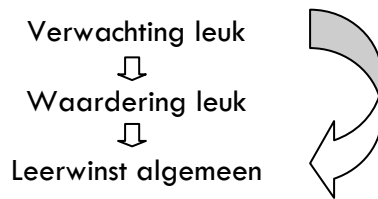
Conclusie

Uit ons onderzoek is gebleken dat er een relatie is tussen verwachting, waardering en leerwinst.

Verwachting bepaalt in grote mate de waardering, in dat opzicht klopt onze eerste hypothese, er is een duidelijk verband tussen verwachting en waardering. De precieze invulling van de hypothese klopt echter niet, wij verwachtten dat een duidelijke verwachting van leerlingen zou leiden tot een hogere waardering van de workshop dan wanneer leerlingen geen verwachting hadden van het bezoek, maar uit ons onderzoek blijkt dat de verwachting niet zozeer de hoogte van de waardering bepaalt als wel de precieze invulling van de waardering. Wanneer leerlingen een leuk dagje uit verwachten, waarderen ze het bezoek aan Beeld en Geluid ook als zodanig. Wanneer de leerlingen voornamelijk een leerzaam bezoek verwachten, is de waardering eveneens leerzaam.

Onze tweede hypothese was dat de leerwinst van leerlingen die een duidelijke verwachting hebben van het bezoek aan Beeld en Geluid hoger ligt dan de leerwinst van de leerlingen die geen verwachting hebben bij het bezoek aan Beeld en Geluid. Deze hypothese klopt; er is een verband tussen de verwachting en de leerwinst van leerlingen. Wanneer leerlingen verwachten iets te leren, is hun leerwinst specifiek dan wanneer ze alleen maar een leuk dagje uit verwachten. Specifieke leerwinst zien wij als 'meer' of 'hogere' leerwinst dan algemene leerwinst.

De relatie tussen de onderzochte variabelen is als volgt:

Er is een verband tussen de verwachting, waardering en leerwinst van leerlingen. De verwachting van 'een leuke dag' leidt over het algemeen tot de waardering 'leuk' en de leerwinst die bij deze verwachting en waardering behaald wordt is algemeen.

Wanneer leerlingen verwachten iets te leren, leidt dit tot de waardering 'leerzaam' en de leerwinst van deze leerlingen is specifiek dan van de leerlingen die alleen maar een leuke dagje uit verwachten.

Dit onderzoek is niet alleen van belang voor Beeld en Geluid, maar ook voor het onderwijs in het algemeen. Als je leerlingen iets wil leren, is het van belang de verwachting van de leerlingen goed af stemmen; laat leerlingen verwachten dat ze iets gaan leren, want dan is de kans groter

dat ze ook daadwerkelijk iets leren en dat ze specifiekere en gedetailleerdere kennis opdoen.

Laura Gil Castillo en Eva Mulder zijn docent-in-opleiding, respectievelijk voor het schoolvak Spaans en Nederlands aan het IVLOS te Utrecht. In het kader van hun opleiding (februari 2008-februari 2009) tot eerste-gradsdocent verrichten zij een evaluatieonderzoek naar de workshop 'Nieuws' van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. De resultaten van dit Praktijkgericht Onderzoek (PGO) en de aanbevelingen die zij naar aanleiding hiervan doen, vormen de basis van bovenstaand artikel.

Literatuur

Ebbens, S. en S. Ettekoen. *Effectief Leren*. Wolters- Noordhoff Groningen | Houten (2005)

Westhoff, H. *De Schijf van vijf*. (2005)

Woolfolk, A., M. Hughes en V. Walkup. *Psychology in Education*. Pearson Education Limited (2008).

Kolb. *Leerstijltest* < <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/opleiding-en-beroep/2319-leerstijl-en-leren-leerfasen-cyclus-kolb.html>> (16-9-2008)

<http://www.encyclo.nl/begrip/Educatieve%20functie> (16-9-2008)